

Bilaga O5

Underlag till
förskolerapport 2022

Innehållsförteckning

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2022	2
Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar	2
Insatser för att höja personalens språkliga kompetens	2
Förbättringar av personalens arbetsituation	2
Fortsatt behov av inventering av icke inskrivna barn samt informationsinsatser och uppsökande verksamhet	4
Svenska språket och flerspråkighet	4
Nationella minoritetsspråk	5
Barn i behov av extraordinärt stöd	6

Stadsdelsnämndernas underlag till Stockholms stads Förskolerapport 2022

Personalens utbildningsnivå och strukturella förutsättningar

Förskolorna inom Södermalms kommunala förskolor har en hög andel legitimerade förskollärare sett på helheten, 38,6 procent. Detta innebär att förutsättningen finns för att ha en förskollärare i alla barngrupper. Utmaningen är att det skiljer sig i fördelningen när en jämförelse genomförs mellan förskolorna och inom förskolan. Det finns idag sex barngrupper av totalt 163 som inte har undervisning som leds av en legitimerad förskollärare.

Förskoleenheterna inom förskoleområdet har en strategi för hur de ska arbeta om det saknas legitimerade förskollärare på någon avdelning. Exempelvis fördelas den legitimerade förskolläraren mellan flera avdelningar eller så är det barnskötaren som till viss del genomför undervisningen med planering och uppföljning tillsammans med den ansvariga och legitimerade förskolläraren. Förvaltningen följer nogsamt upp andelen legitimerade förskollärare per barngrupp med målsättningen att alla grupper ska ha en legitimerad förskollärare under 2023.

Insatser för att höja personalens språkliga kompetens

Det kan uppkomma behov av att höja personalens kompetens i det svenska språket. Även om det mer ofta är relaterat till stadsdelsnämndsområden med en hög koncentration av barn med ett annat modersmål än svenska, kan det också gälla Södermalm.

De kommunala förskolornas biträdande rektorer har sett över vilka medarbetare de har i organisationen som behöver stöd i svenska språket. Inventeringen har visat att det är cirka 15 medarbetare som har bristande kunskaper i det svenska språket.

Skolverket erbjuder via Hermods en satsning på flerspråkig personal i förskolan som behöver stärka sitt svenska språk. Det är en statlig satsning finansierad via statliga medel som är kostnadsfri för deltagare. Förvaltningen kommer ta kontakt med Hermods och planera för sitt deltagande under år 2023.

Förbättringar av personalens arbetssituation

Förskolan har ett högt resultat på årets medarbetarenkät. Svarsfrekvensen är fortsatt hög med 89 procent. Det sammantagna utfallet på AMI hämtas från delarna "ledarskap", "motivation" samt "styrning". Resultatet på samtliga tre delar har ökat och störst är ökningen inom "ledarskap", från 79 procent år 2021 till 82 procent år 2022. Det sammantagna resultatet på AMI är 82, vilket är en ökning i jämförelse med 81 år 2021.

I syfte att ge förutsättningar för en likvärdig förskola med hög kvalitet har Södermalms kommunala förskolor gemensamma pedagogiska ställningstaganden och en gemensam vision "barnen är framtiden och vi utvecklar den tillsammans". Förskolorna har särskilt prioriterat arbetet med att praktiskt omsätta handlingsplanen för förskollärare och barnskötare kring området grundläggande förutsättningar. Planerings- och utvecklingstid (PUT) och tid för särskilda uppdrag (UT) är inlagt i medarbetarnas schema. Denna struktur har förskollärare och

barnskötare upplevt bidra till bättre förutsättningar för att genomföra undervisningen i förskolan. På de förskolor där denna struktur inte är tydlig och inte följs upplever medarbetarna att PUT inte genomförs. När PUT inte genomförs blir konsekvensen bland annat en mindre omfattande planerad undervisning.

Det är de legitimerade förskollärarna som har ansvaret för det pedagogiska innehållet i undervisningen och att leda undervisningen så att målen och intentionerna i läroplanen uppfylls. Det finns en gemensam överenskommelse för pedagogisk utvecklingstid (PUT) för förskollärare inom förvaltningen. Syftet med denna överenskommelse är att skapa en likvärdig undervisning för alla barn i förskolan och likvärdiga förutsättningar för alla legitimerade förskollärare. Barnskötarna har en dialog med biträdande rektor om vilka förutsättningar som de behöver för exempelvis uppdrag som pedagogisk dokumentation. Förskolorna har även en struktur för arbetslagsmöten (ALM) där det framgår vilken tid arbetslaget har till sitt förfogande för planering och utvärdering av undervisningen. Det finns ett gemensamt pedagogiskt årshjul för förskolorna där det finns en tydlig struktur när och vad som ska genomföras under året. Förskoleavdelningen kommer fortsätta utveckla arbetet med kollegiala utbytet i arbetslaget för att stärka det gemensamma lärandet och undervisningen i förskolan. Exempelvis genom pedagogisk vecka, olika nätverk för pedagoger och genom kollegial kvalitetsuppföljning för att synliggöra barnens utveckling och lärande.

Förskollärarens uppdrag och ansvar för undervisningen är tydligt och utgår från förskolans läroplan. Det finns en organisation inom förskolan som stödjer förskollärarens ansvar för undervisningen. Planerade aktiviteter för att nå detta är till exempel genom att det finns ett pedagogiskt verktyg för planering och bedömning samt PUT-överenskommelsen. Vidare behöver det vara tydligt hur och när undervisningen genomförs i förskolan. För att det ska bli tydligt behöver förskolan identifiera när och under dagen och året undervisningen sker. Barnskötarnas uppdrag är tydligt och utgår från förskolans läroplan. Barnskötarna får förutsättningar för sitt uppdrag genom så kallad uppdragstid vilket kan innebära planering för att exempelvis genomföra dokumentation och förberedelse till utvecklingssamtalen.

Respektive förskoleområde har rutiner för introduktion och mentorskap. Förskoleavdelningen har även en gemensam introduktion för alla nya medarbetare. Detta är ett område som fortsatt behöver utvecklas inom förskoleavdelningen.

Södermalms förskolors organisation med förskoleområden har som ett av sina syften att effektivisera och underlätta ansvaret och arbetsuppgifterna i förskolan. År 2022 minskade antalet förskoleområden från fem till fyra med anledning av det minskade barnunderlaget och samtidigt minskade två förskoleområden sina förskoleenheter från fyra till tre.

Det finns en övergripande administrativ funktion inom förskoleområdet som stödjer förskoleenheterna och förskolorna med vissa praktiska uppgifter som exempelvis beställningar. Inom varje förskola finns det även en samordnare som har ett övergripande ansvar för bland annat vikarie, schemaläggning och felanmälningar för förskolan. Det varierar inom förskoleområdena hur rutinen ser ut för anskaffning av vikarier. Inom ett par områden finns det medarbetare som anställts som fasta vikarier och det finns även exempel på upparbetade vikarielistor inom vissa enheter. Behovet av vikarier varierar under året och olyckligtvis finns det en tendens att topparna berör alla förskolor samtidigt. De fasta vikarierna och vikarielistan kan i vissa lägen inte räcka till och det kan då krävas en större insats av samordnaren för att lösa situationen. Varje förskoleområde har framtagna

handlingsplaner för vad som ska göras i vilken situation när det gäller bemanning. Dessa planer är upp delade i tre steg och används i en progression beroende på situation. Planerna inleds med A-planen för att om det förvärras övergå till B-planen och den sista planen är C-planen.

Det finns tydliga rutiner för hälsofrämjande och förebyggande insatser för förskolorna. Förskoleavdelningen och HR-avdelningen har ett nära samarbete i alla nivåer från övergripande till individ. Sjukfrånvaron både på lång och kort sikt följs varje månad upp med avdelningschef/skolchef, rektor och HR-konsult i syfte att minska sjukfrånvaro. Sjukfrånvaron har varit högre än tidigare år utifrån det rådande läget med pandemin. Konsekvensen av den höga sjukfrånvaron är att pedagogerna upplever en svårighet att genomföra reflektionsmöten kollegialt och egen planeringstid.

Fortsatt behov av inventering av icke inskrivna barn samt informationsinsatser och uppsökande verksamhet

Inom Södermalms stadsdelsområde är cirka 96 procent av barnen inskrivna på förskolan. 54 procent av barnen som är inskrivna i fristående förskola och 46 procent av barnen i de kommunala förskolorna.

Förvaltningen har påbörjat ett arbete med att identifiera de barn i åldern 3 - 5 år som inte är inskrivna i förskolan. Nästa steg är att undersöka vad som är anledningen till att barnen inte är inskrivna i förskolan och utifrån det se över vad som behöver göras för en ökad inskrivningsgrad.

Svenska språket och flerspråkighet

Verksamheten fyller i stadens språkartläggning årligen. Genom inventeringen kan verksamheten på enhetsnivå få syn på eventuella förändringar, och om fler barn med annat modersmål skrivs in i verksamheten. Rektor kan då avgöra behov om eventuella insatser.

Förskoleavdelningen har under året prioriterat arbetet med barns språkutveckling. Under år 2022 har sex pedagoger genomgått stadens utbildning till kursledare i barns flerspråkighet. Dessa har hittills utbildat cirka 90 pedagoger och målsättningen är att inom ett par år ska alla pedagoger genomgått utbildningen. För utbildningen har förvaltningen erhållit statsbidrag så att kurshandlearna och pedagogerna fått vikarieersättning. Grunden i utbildningen är att på bästa sätt kunna bidra till att barn med annat modersmål än svenska tillsammans med föräldrarna lägger grunden till flerspråkighet, stödja modersmålet och utveckla andraspråket, svenskan. Planeringen innefattar också en struktur för att kontinuerligt genomföra satsningar för att höja kunskapsnivån i att arbeta med flerspråkighet.

Förvaltningen har en övergripande handlingsplan för övergången mellan förskolan och förskoleklass där det lokala arbetet beskrivs. Handlingsplanen har reviderats under 2022 och ett tillägg som gjorts är språkutveckling.

226 pedagoger har deltagit i årets Förskolesummit där ett tema varit undervisning med ett språkutvecklande arbetssätt i fokus

Personal från språkförskolan Bamse har genomfört fortbildning för pedagoger på de kommunala förskolorna som har barn med någon form av språkstörning. Utbildningen är

uppdelad på fyra tillfällen med innehållet normal språkstörning, språkstörning, språkstörning och NPF samt pedagogiskt arbetssätt för barn med språkstörning. Syftet med utbildningen är att öka kunskapen och att hitta nya arbetssätt. Hittills har cirka 30 pedagoger utbildats och utbildningen är återkommande vilket gör att fler kommer ges möjlighet att delta.

Förskoleavdelningen har samarbetat med biblioteken på Södermalm för att utveckla förskolornas arbetssätt för språkutveckling. De digitala verktygen används i undervisningen för exempelvis språkutveckling då en app med en digital bokhylla finns i alla förskolors digitala bibliotek. Den digitala bokhyllan innehåller böcker på många språk inklusive de nationella minoritetsspråken. En stor del av böckerna är tillgänglighetsanpassade genom att de är syntolkade.

Under året har tre förskolor, förskolan Skeppet, förskolan Sunnangård och förskolan Orion där det är en högre grad av barn som har annat modersmål än svenska utvecklat sitt arbete med flerspråkiga barn i förskolan. Dessa förskolor har förstärkt sitt språkutvecklande arbete för att stärka barn med annat modersmål i det svenska språket. Barnen på förskolorna behöver stärka sitt språk för att till exempel vara bättre rustade för det fortsatta lärandet. Medarbetarna på förskolorna har kompetensutvecklats i flerspråkighet i förskolan.

Ett exempel på en insats är arbetssättet med det som verksamheten kallar språkgrupper. I detta arbetssätt delas barnen in i grupper. Att medvetet dela in barnen i språkgrupper innebär en möjlighet för barnen att skapa mening genom alla sina språkliga resurser och att utveckla dem.

Ett annat exempel är när förskolorna skapar meningsfulla sammanhang som ger möjlighet till språkande och samspel. De pedagogiska miljöerna inom och utomhus behöver vara tänkta ur ett interkulturellt perspektiv och erbjuda en mångfald samt rikt material som berikar barnens språkutveckling.

För att genomföra insatser krävdes en ökad personalbemanning så att förskollärarna kunde frigöra tid till arbetssättet, kompetensutveckling, planering och uppföljning. Till detta kom det även till inköp av material till de pedagogiska miljöerna samt handledning och utbildningsinsatser för medarbetarna på förskolan.

Förskolornas interna nätverk har haft ett fokus på språkutvecklande arbetssätt. Detta arbete har bidragit till en högre kunskap och medvetenhet hos pedagogerna. För att se vilka ytterligare effekter det språkutvecklande arbetet givit i verksamheten behöver fler utvärderingar och analyser göras.

Nationella minoritetsspråk

Information om de nationella minoriteternas rättigheter finns på Stockholms stads hemsida. Vårdnadshavare kan uppge vid ansökan om förskoleplats om de är intresserade av förskoleverksamhet på finska, meänkieli och samiska.

Det är 15 barn som står i kö till finska förskolan, varav sex barn från Stockholms stad och nio barn som är folkbokförda i andra kommuner. Inga barn står i kö till förskola på samiska eller meänkieli.

Enligt språkinventeringen som genomfördes i oktober är det 59 barn som har finska som modersmål och 3 barn som anges ha finska som identitetsspråk, 1 barn har samiska som

modersmål samt inga barn som har meänkieli som språk. Det är även ett barn som i språkinventeringen har romani-chib som modersmål men inget barn har jiddisch som språk.

De kommunala förskolorna har under hösten uppmärksammat alla barns rätt och FN:s barnkonvention. I samband med detta har det för pedagogerna genomförts en work shop med fokus på nationella minoriteter och minoritetsspråk. Syftet med work shopen var att pedagogerna skulle ges möjlighet att lära sig mer om nationella minoriteter, minoritetsspråk och ta del av språket. Samt att synliggöra de nationella minoritetsspråken och kulturerna i utbildningen och undervisningen.

I samband med barnkonventionens dag genomfördes i Björns trädgård en sångsamling med temat barns rätt. Sångerna som sjöngs var på de nationella minoritetsspråken.

KS har givit i uppdrag åt Södermalms stadsdelsnämnd att pröva former för förskola på samiska och meänkieli med planerad start under våren 2023. Förskoleverksamheten i projektet pågår fram till och med 31 augusti 2024. Projektets syfte är att bidra till och stödja barns språk- och identitetsutveckling i samiska och meänkieli. Vidare ska barnen stärkas i sin kulturella identitet inom de nationella minoritetsspråken samiska och meänkieli. Projektet genomförs i samarbete med kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och Södermalms stadsdelsnämnd samt i samråd med representanter för de nationella minoriteterna samer och tornedalingar.

Barn i behov av extraordinärt stöd

För att säkra att barn i behov av särskilt stöd får det stöd som de behöver har rektorer, biträdande rektorer och rektor för stödenheten kontinuerliga möten för att följa upp om verksamhetsstödet ger resultat och om ytterligare stöd behöver sättas in.

De barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd har fått det i verksamheten. När förskolan ansöker om verksamhetsstöd för barn i behov av särskilt stöd genomförs det i dialog med vårdnadshavarna. Det görs en bedömning av de dokumenterade ansökningarna och verksamhetsstöd tilldelas utifrån behov. För att säkra att rätt stöd sätts in för barn i behov av särskilt stöd sätts i ett tidigt stadium konsultation av stödenhetens psykolog eller specialpedagoger in innan ett arbetslag ansöker om ett individuellt verksamhetsstöd för barnet. Förskolorna har även av stödenheten erbjudits reflekterande samtal som benämns barnhälsomöte. Syftet är att öka respektive förskoleområdes ledningsgrupps och arbetslagens kompetens för att ge rätt förutsättningar i verksamheten.

De två kommunövergripande specialförskolorna på Södermalm, Bamse förskola för barn med språkstörning och Reimers specialförskola för barn med funktionsnedsättning, tar emot barn från hela staden. För att kunna söka plats på Bamse förskola för barn med språkstörning krävs en remiss från Region Stockholm. Förvaltningen har en överenskommelse med Region Stockholm där krav ställs för högst antal inskrivna barn vilket innebär att antalet platser är konstant och inte kan anpassas utifrån efterfrågan. Det är en stor efterfrågan till dessa två förskolor med fler sökanden än platser.